

Korona-arki ja kotityöt: ruoanlaittoa, erimielisyyksiä ja riman laskemista

Keväällä 2020 suomalaisten arki muuttui äkisti koronaviruspandemian sekä sen puhkeamisesta seuranneiden rajoitusten ja suositusten myötä. Suurimpia muutoksia olivat laajamittainen siirtyminen etätöihin, -opiskeluun ja -koulunkäyntiin sekä suositus hoitaa päiväkotikäiset lapset kotona. Eurofoundin (2020) selvityksen mukaan lähes 60 prosenttia suomalaisista palkansaajista siirtyi pandemian vuoksi työskentelemään etänä, mikä on suurempi osuus kuin missään muussa EU-maassa.

Koronarajoitusten myötä keväällä 2020 valtaosassa suomalaisia perheitä lapset ja aikuiset viettivät entistä suuremman osan ajastaan kotona. Mielenkiintoinen kysymys onkin, miten koronatilanne vaikutti erääseen keskeiseen arjen osa-alueeseen, kotitöihin? Tässä kirjoituksessa tarkastelemme tätä kysymystä Turun yliopiston sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön oppiaineissa keväällä 2020 kerätyn lapsiperheiden korona-arkeen keskittyvän kyselyn pohjalta. Kerätyn aineiston osalta on huomioitava, että se ei ole edustava otos suomalaisista lapsiperheiden vanhemmista: valtaosa vastaajista on äitejä. Lisäksi vastaajat ovat suhteellisen korkeasti koulutettuja.

Aineistosta tehtyjen havaintojen perusteella korona-arki heijastui monella tapaa kotitöihin. Ehdottomasti selkein vaikutus oli kotitöiden määrän kasvu sen seurauksena, että perheenjäsenet viettivät enemmän aikaa kotona. Erityisesti korostui lisääntynyt ruoanlaiton ja siivouksen tarve. Ensin mainittu oli seurausta ennen kaikkea siitä, että työpaikkaruokalassa tai päiväkodissa ja koulussa nautitun lounaan poisjääminen oli korvattava jotenkin. Monet vanhemmat kokivat, että ruokaa oli laitettava lähes koko ajan.

”Itse yritän sinnitellä jaksamisen kanssa: perheen ruokkimiseen tarvitaan hirvittävät määrät ruokaa ja sitä pitää olla koko ajan valmistamassa lisää kun kylmäkalusteiden pienuuden takia ei voi tehdä oikein varastoonkaan. Keittiö on kuin pommin jäljiltä, siivota ei ehdi sitä tahtia kuin sotkua tulee.” Nainen, 54 vuotta

Aiempien tutkimusten (esim. Ervasti & Kaittila 2015, 118) pohjalta tiedetään, että kotityöt ja niiden hoito ovat asioita, jotka aiheuttavat perheissä paljon erimielisyyksiä. Korona-arki näyttää vaikuttaneen kotitöistä aiheutuviin erimielisyyksiin eri tavoin eri perheissä. Osassa perheitä lisääntynyt kotitöiden määrä lisäsi myös kotitöihin liittyviä erimielisyyksiä. Kyselyyn vastanneista runsas neljäsosa ilmoitti, että heillä on ollut normaalia enemmän kotitöihin liittyviä erimielisyyksiä puolisonsa kanssa. Toisaalta noin puolet vastanneista arvioi kotitöihin liittyvien erimielisyyksien määrän pysyneen ennallaan ja vajaa neljäsosa raportoi kotitöihin liittyvien erimielisyyksien vähentyneen.

Perheissä oli myös aktiivisesti pyritty ratkaisemaan lisääntyneiden kotitöiden aiheuttamia ongelmia. Keskeisimmäksi ratkaisuksi nousi ”riman laskeminen”, mikä tarkoitti joustamista normaaleista kotityörutiineista ja -standardeista: siivouksen määrästä ja laadusta tingittiin, jotta aikaa säästyisi esimerkiksi työnteolle, liikunnalle ja perheen yhdessäoloon. Ruoanlaitossa joustettiin itse tehdyn kotiruoan vaatimuksesta ja sen sijaan turvauduttiin valmisruokiin ja mahdollisuuksien mukaan ravintolaruoan kotiinkuljetuspalveluihin.

”Ratkaisu on mennä riman ali eli tehdään vain pakolliset ja ulkoillaan paljon, tilataan ruoat kauppakassipalvelusta ja kerran viikossa ateriat ravintolasta.” Nainen, 40-vuotias

Korona-arki näyttää siis koetelleen suomalaisia lapsiperheitä kotitöiden suhteen monin tavoin. Kokemus kotitöiden määrän lisääntymisestä sekä normaaleista kotitöiden standardeista joustaminen näyttävät yhdistävän lapsiperheiden kokemuksia. Sen sijaan kotitöistä aiheutuvien erimielisyyksien osalta lapsiperheiden kokemukset eroavat toisistaan. Tulevissa tutkimuksissa olisikin tärkeää tarkastella niitä syitä, jotka ovat johtaneet osassa lapsiperheitä erimielisyyksien lisääntymiseen. Toinen keskeinen teema liittyy korona-arjen mahdollisiin sukupuolittuneisiin vaikutuksiin. Kotityönjako on edelleen sekä määrällisesti että laadullisesti sukupuolittunutta. Esimerkiksi edellä mainitut ruoanlaitto ja siivoaminen kuuluvat perinteisiin ”naisten töihin”, minkä lisäksi naiset käyttävät kaikkiaan miehiä enemmän aikaa kotitöihin. (Esim. Pietiläinen & Attila 2018, 97–98, 100.) Tärkeä kysymys onkin, ovatko korona-arjen lisääntyneet kotityöt kasautuneet toisen vanhemman hoidettavaksi vai onko lapsiperheissä onnistuttu jakamaan lisääntynyt kotityötaakka?

Lähteet:

Ervasti, Heikki & Kaittila, Anniina (2015) Mikä selittää parisuhteen ristiriitoja? Tarkastelussa kotityöt, raha ja ansiotyö. *Sociologia* 52 (2), 104–122.

Eurofound (2020) Living, Working and Covid-19. First Findings – April 2020. Dublin: Eurofound. https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20058en.pdf (Luettu 21.7.2020)

Pietiläinen, Marjut & Attila, Henna (2018) Sukupuolten tasa-arvon toteutuminen perheiden työnjaossa ja päätöksenteossa. Teoksessa *Tasa-arvobarometri 2017*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 96–114.

Kirjoittajat:

Saila Willberg, sosiaalityön tohtorikoulutettava, Turun yliopisto
Milla Salin, sosiaalipolitiikan yliopistonlehtori, Turun yliopisto
Mia Hakovirta, sosiaalipolitiikan akatemiatutkija, Turun yliopisto